Uniwersytet Gdański

Karta przedmiotu

Nazwa i kod przedmiotu	Metodologia historii - ćwiczenia, PG_00205439		
Kierunek studiów	Historia (O)		
Data rozpoczęcia studiów	październik 2026 r.	Rok akademicki realizacji przedmiotu	2026/2027
Poziom kształcenia	II stopnia	Grupa zajęć	Grupa zajęć obowiązkowych z zakresu kierunku studiów Grupa zajęć powiązanych z prowadzonymi badaniami naukowymi w dziedzinie nauki związanej z kierunkiem - profil ogólnoakademicki
Forma studiów	niestacjonarne	Sposób realizacji	na uczelni
Rok studiów	1	Język wykładowy	polski
Semestr studiów	1	Liczba punktów ECTS	3.0
Profil kształcenia	ogólnoakademicki	Forma zaliczenia	zaliczenie
Jednostka prowadząca	Rektor -> Wydział Historyczny -> Instytut Historii		
Imię i nazwisko wykładowcy (wykładowców)	Odpowiedzialny za przedmiot	dr Tomasz Maćkowski	
	Prowadzący zajęcia z przedmiotu	dr Tomasz Maćkowski	

Formy zajęć							
	Forma zajęć	Wykład	Ćwiczenia	Laboratorium	Projekt	Seminarium	RAZEM
	Liczba godzin zajęć	0.0	20.0	0.0	0.0	0.0	20
	W tym liczba godzin zajęć na odległość: 0.0						

Aktywność studenta i liczba godzin pracy					
	Aktywność studenta	Udział w zajęciach dydaktycznych, objętych planem studiów	Udział w konsultacjach	Praca własna studenta	RAZEM
	Liczba godzin pracy studenta	20	2.0	53.0	75

Cel przedmiotu	
	1. Omówienie terminologii obecnej w metodologii i teorii historii2. Kształcenie umiejętności krytycznego stosunku do źródeł historycznych3. Kształcenie umiejetności doboru i właściwego zastosowania metod badawczych odnoszących się do ustalania faktów oraz ich eksplanacji4. Kształcenie umiejętności konstruowania profesjonalnej narracji historycznej

Efekty uczenia się przedmiotu	Efekt kierunkowy	Efekt z przedmiotu	Sposób weryfikacji i oceny efektu
	[HISTMU2_W05] Ma pogłębioną wiedzę dotyczącą zasad, metod i narzędzi krytyki, analizy oraz interpretacji różnorodnych źródeł wykorzystywanych w badaniach historycznych.	K2H_U04: Potrafi przeprowadzić pogłębioną analizę źródeł historiograficznych, identyfikując powiązania narracji z poglądami teoretycznymi i/lub politycznymi autora analizowanego tekstu.	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny [SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja
	[HISTMU2_W04] Ma pogłębioną wiedzę o głównych tendencjach rozwojowych i najważniejszych nowych osiągnięciach w zakresie nauk historycznych oraz rozumie ich znaczenie dla interpretacji fundamentalnych dylematów współczesnej cywilizacji.	W04] Ma pogłębioną wiedzę o głównych tendencjach rozwojowych i najważniejszych nowych osiągnięciach w zakresie nauk historycznych	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny [SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja
	[HISTMU2_W02] Ma pogłębioną i uporządkowaną wiedzę o metodach i problemach badawczych wybranych dziedzin historii, takich jak historia polityczna, społeczna, gospodarcza, kultury, regionu, rodziny, gender history itp.	K1H_W07 Zna i rozumie w zaawansowanym stopniu najważniejsze teorie, metody badawcze i narzędzia warsztatu historyka	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny [SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja
	[HISTMU2_W03] Zna w pogłębionym stopniu terminologię, teorie, metodologię oraz narzędzia opisu z zakresu nauk historycznych oraz nauk pokrewnych	K1H_W08 Opanował fachową terminologię z zakresu nauk historycznych	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny [SW1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja
	[HISTMU2_U06] Potrafi moderować debatę i dyskusję naukową, argumentując i uzasadniając swoje stanowisko, wykorzystując wiedzę i własne doświadczenia badawcze, jak też poglądy reprezentantów różnych nurtów historiograficznych	K2H _U04 Potrafi brać udział w debacie podczas której wyraża, przyjmuje i ocenia różne opinie oraz stanowiska, potrafi dyskutować o nich stosując fachową terminologię z zakresu nauk historycznych	[SU1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SU4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[HISTMU2_U03] Poprawnie stosuje różnorodne formy pisarstwa historycznego ze szczególnym uwzględnieniem umiejętności poprawnego przygotowania do publikacji tekstów o charakterze naukowym, zgodnie z kanonami krytyki przyjętymi w wybranej dziedzinie nauk historycznych	K2H _U03 Potrafi komunikować się z otoczeniem z użyciem specjalistycznej terminologii właściwej dla nauk historycznych i pokrewnych	[SU1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SU4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[HISTMU2_U01] Posiada umiejętności badawcze w zakresie nauk historycznych pozwalające samodzielnie, krytycznie oraz twórczo rozwiązywać złożone i nietypowe problemy badawcze	[HISTMU2_U01] Posiada pogłębione umiejętności badawcze pozwalające w sposób innowacyjny formułować opinie i rozwiązywać nietypowe problemy	[SU1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SU4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[HISTMU2_U02] Dobiera i krytycznie ocenia metody i narzędzia badawcze właściwe dla wybranej dziedziny historii, pozwalające na rozwiązywanie różnorodnych zadań i problemów w pracy historyka i w zakresie wybranej specjalności	K2H _U01 Potrafi wykorzystywać posiadaną wiedzę aby poprzez właściwy dobór metod badwczych rozwiązywać złożone i nietypowe problemy z zakresu historii	[SU1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SU4] test/egzamin - ustny lub pisemny
	[HISTMU2_K02] Jest gotów do uznania znaczenia wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych oraz zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązaniem problemów w pracy historyka i działalności w zakresie wybranej specjalności	[HISTMU2_K02] Student jest świadomy znaczenia nauki w rozwiązywaniu problemów poznawczych i potrafi odwołać się do specjalistycznych opinii w argumentacji	[SK1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SK4] test/egzamin - ustny lub pisemny

Treści przedmiotu	1. Zajęcia wprowadzające 2. Teoria źródła historycznego. Krytyka zewnętrzna źródła 3 4. Krytyka wewnętrzna źródeł. 5. Metody ustalania faktów historycznych 6. Procedury wyjaśniania w historii (obiektywna a subiektywna strona procesu historycznego; model nomologiczno - dedukcyjny w wyjaśnianiu; model racjonalny (humanistyczny, motywacyjny); wyjaśnianie przez odwołanie się do teorii psychologicznych; rodzaje wyjaśnień w narracji historycznej (w. genetyczne, w. strukturalne, w. definicyjne, w. kauzalne, w. modelowe); pozytywna i negatywna weryfikacja hipotez 7. Narzędzia konstruowania narracji historycznej (narratywizm; narzędzia wiążące narrację pod względem formalnym; narzędzia wiążące narrację pod względem treściowym; rola wyobraźni w badaniach historycznych; interpretacja historyczna; idealizacja i konkretyzacja narracji) 8. Czas, periodyzacja i przestrzeń w narracji historycznej (konceptualizacja czasu; sposoby pojmowania czasu; rodzaje czasu w narracji historycznej; rola periodyzacji; czas kupca i czas mnicha; trzy miary trwania wg F. Braudela; historyzm i ahistoryzm; prezentyzm i anachronizm) 9. Mity historiograficzne i fundamentalne (przykłady mitów historiograficznych; środki mitologizacji historycznej; mity fundamentalne: postępu, ewolucji, sublimacji, koherencji, kauzalności, aktywizmu, determinizmu) 10. Historia jako narzędzie manipulacji (czym jest polityka historyczna; funkcje polityki historycznej; edukacja jako narzędzie manipulacji; historia w służbie propagandy; instrumentalizowanie pamięci - historia jako narzędzie polityki). 11. Granice naukowości w historii dyskusja nad publikacjami J. T. Grossa 12. Kolokwium 13. Czy historyk powinien oceniać swoich bohaterów? (analiza tekstów). 14. Historia w praktyce badawczej i w teorii podsumowanie zajęć
Wymagania wstępne i dodatkowe	

Sposoby i kryteria oceniania osiąganych efektów uczenia się

Sposób oceniania (składowe)	Próg zaliczeniowy	Składowa oceny końcowej
Aktywnosc	51.0%	30.0%
Test pisemny	51.0%	70.0%

Zalecana lista lektur

Podstawowa lista lektur

A. Literatura wymagana do ostatecznego zaliczenia zajęć: Wprowadzenie do Metodologii historii, red. E. Domańska, J. Pomorski, Warszawa 2022 J. Topolski, Jak się pisze i rozumie historię. Tajemnice narracji historycznej, Warszawa 1996J. Topolski, Wprowadzenie do historii, Poznań 2001 K. Zamorski, Dziwna rzeczywistość. Wprowadzenie do ontologii historii, Kraków 2008. B. Literatura uzupełniająca. J. Appleby, L. Hunt, M. Jacob, Powiedzieć prawdę o historii, Poznań 2000. F. Ankersmit, Narracja, reprezentacja, doświadczenie. Studia z teorii historiografii, Kraków 2004. M. Bugajewski Maciej [red.], Czy przeszłość powinna być inna? Studia z teorii i historii historiografii. Poznań 2008. E. Carr, Historia. Czym jest, Poznań 1999. E. Domańska, Mikrohistorie: spotkania w międzyświatach, Poznań 2005. E. Domańska, Historie niekonwencjonalne. Refleksja o przeszłości w nowej humanistyce, Poznań 2006. E. Domańska, Pamięć, etyka i historia. Angloamerykańska teoria historiografii lat dziewięćdziesiątych, Poznań 2002. E. Domańska [red.], Teoria wiedzy o przeszłości na tle współczesnej humanistyki, Poznań 2010. E. Domańska, Historia egzystencjalna, Warszawa 2012. E. Domańska, Nekros. prowadzenie do ontologii martwego ciała, Warszawa 2017. J. Kowalewski [red.] Rzeczy i ludzie. Humanistyka wobec materialności, Olsztyn 2008. D. LaCapra, Historia w okresie przejściowym. Doświadczenie, tożsamość, teoria krytyczna, Kraków 2009. W. M. Nowak, Robina G. Collingwooda filozofia historii, Lublin 2002. J. Ostoja-Zagórski, Gra i konieczność. Zbiór rozpraw z filozofii i historii historiografii, Bydgoszcz 2005. T. Pawelec [red.], Psyche i Klio. Historia w oczach psychohistoryków, Lublin 2002. T. Pawelec, Dzieje i nieświadomość. Założenia teoretyczne i praktyka badawcza psychohistorii, Katowice 2004. K. Polasik, Antropologiczny rekonesans historyka. Szkice o antropologii historycznej, Bydgoszcz 2007. K. Pomian, Przeszłość jako przedmiot wiedzy, Warszawa 2010. J. Pomorski, Historyk i metodologia, Lublin 1991 J. Pomorski, Paradygmat "New Economic History". Droga do "Nobla", Lublin 1995. J. Pomorski [red.], Metodologiczne problemy narracji historycznej, Lublin 1990. J. Pomorski [red.], Światopoglądy historiograficzne, Lublin 2002. J. Pomorski [red.], Między modernizmem a postmodernizmem w historiografii, Res Historica 19, Lublin 2005. A. Radomski, Historiografia a kultura współczesna, Lublin 2006. P. Ricoeur, Pamięć, historia, zapomnienie, Kraków 2006. P. Ricoeur, Czas i opowieść, Kraków 2008. K. Rosner, Narracja, tożsamość i czas, Kraków 2003. B. Skarga, Granice historyczności, Warszawa 1989. M. Solarska, Historia zrewoltowana. Pisarstwo historyczne Michela Foucaulta jako diagnoza teraźniejszości i projekt przyszłości, Poznań 2006. W. Werner, Historyczność kultury. W poszukiwaniu myślowego fundamentu współczesnej historiografii, Poznań 2009.W. Wener, Wprowadzenie do historii, Warszawa 2012. H. White, Poetyka pisarstwa historycznego, Kraków 2000. H. White, Proza historyczna, Kraków 2009. P. Witek, M. Mazur, E. Solska [red.], Historia w kulturze współczesnej. Niekonwencjonalne podejścia do przeszłości, Lublin 2011. M. Woźniak, Przeszłość jako przedmiot konstrukcji. O roli wyobraźni w badaniach historycznych, Lublin 2010. W. Wrzosek, Historia kultura- metafora. Powstanie nieklasycznej historiografii, Wrocław 1995. W. Wrosek, O myśleniu historycznym, Bydgoszcz 2009. W. Wrzosek [red..] Świat historii. Prace z metodologii historii i historii historiografii dedykowane Jerzemu Topolskiemu z okazji siedemdziesięciolecia urodzin, Poznań 1998. W. Wrzosek [red.] Problemy współczesnej metodologii, Bydgoszcz 2009. G. G. Iggers, Historiografia XX wieku. Przegląd kierunków badawczych, Warszawa 2010. D. R. Kelley, Granice historii. Badanie przeszłości w XX wieku, Warszawa 2009

	Uzupełniająca lista lektur	B. Literatura uzupełniająca. J. Appleby, L. Hunt, M. Jacob, Powiedzieć prawdę o historii, Poznań 2000. F. Ankersmit, Narracja, reprezentacja, doświadczenie. Studia z teorii historiografii, Kraków 2004. M. Bugajewski Maciej [red.], Czy przeszłość powinna być inna? Studia z teorii i historii historiografii. Poznań 2008. E. Carr, Historia. Czym jest, Poznań 1999. E. Domańska, Mikrohistorie: spotkania w międzyświatach, Poznań 2005. E. Domańska, Historie niekonwencjonalne. Refleksja o przeszłości w nowej humanistyce, Poznań 2006. E. Domańska, Pamięć, etyka i historia. Angloamerykańska teoria historiografii lat dziewięćdziesiątych, Poznań 2002. E. Domańska [red.], Teoria wiedzy o przeszłości na tle współczesnej humanistyki, Poznań 2010. E. Domańska, Historia egzystencjalna, Warszawa 2012. E. Domańska, Nekros. prowadzenie do ontologii martwego ciała, Warszawa 2017. J. Kowalewski [red.] Rzeczy i ludzie. Humanistyka wobec materialności, Olsztyn 2008. D. LaCapra, Historia w okresie przejściowym. Doświadczenie, tożsamość, teoria krytyczna, Kraków 2009. W. M. Nowak, Robina G. Collingwooda filozofia historii, Lublin 2002. J. Ostoja-Zagórski, Gra i konieczność. Zbiór rozpraw z filozofii i historii historiografii, Bydgoszcz 2005. T. Pawelec [red.], Psyche i Klio. Historia w oczach psychohistoryków, Lublin 2002. T. Pawelec, Dzieje i nieświadomość. Założenia teoretyczne i praktyka badawcza psychohistorii, Katowice 2004. K. Polasik, Antropologiczny rekonesans historyka. Szkice o antropologii historycznej, Bydgoszcz 2007. K. Pomian, Przeszłość jako przedmiot wiedzy, Warszawa 2010. J. Pomorski, Historyk i metodologia, Lublin 1991 J. Pomorski, Paradygmat "New Economic History". Droga do "Nobla", Lublin 1995. J. Pomorski [red.], Metodologiczne problemy narracji historycznej, Lublin 1990. J. Pomorski [red.], Światopoglądy historiograficzne, Lublin 2002. J. Pomorski [red.], Między modernizmem a postmodernizmem w historiografii, Res Historica 19, Lublin 2005. A. Radomski, Historiografia a kultura współczesna, Lublin 2006. P. Ricoeur, Pamięć, historia, zapomnienie, Kraków 2006. P. Ricoeur, Czas i opowieść, Kraków 2008. K. Rosner, Narracja, tożsamość i czas, Kraków 2003. B. Skarga, Granice historyczności, Warszawa 1989. M. Solarska, Historia zrewoltowana. Pisarstwo historyczne Michela Foucaulta jako diagnoza teraźniejszości i projekt przyszłości, Poznań 2006. W. Werner, Historyczność kultury. W poszukiwaniu myślowego fundamentu współczesnej historiografii, Poznań 2009.W. Wener, Wprowadzenie do historii, Warszawa 2012. H. White, Poetyka pisarstwa historycznego, Kraków 2000. H. White, Proza historyczna, Kraków 2009. P. Witek, M. Mazur, E. Solska [red.], Historia w kulturze współczesnej. Niekonwencjonalne podejścia do przeszłości, Lublin 2011. M. Woźniak, Przeszłość jako przedmiot konstrukcji. O roli wyobraźni w badaniach historycznych, Lublin 2010. W. Wrzosek, Historia kultura- metafora. Powstanie nieklasycznej historiografii, Wrocław 1995. W. Wrosek, O myśleniu historycznym, Bydgoszcz 2009. W. Wrzosek [red..] Świat historii. Prace z metodologii historii i historii historiografii dedykowane Jerzemu Topolskiemu z okazji siedemdziesięciolecia urodzin, Poznań 1998. W. Wrzosek [red.] Problemy współczesnej metodologii, Bydgoszcz 2009. G. G. Iggers, Historiografia XX wieku. Przegląd kierunków badawczych, Warszawa 2010. D. R. Kelley, Granice historii. Badanie przeszłości w XX wieku, Warszawa 2009
	Adresy eZasobów	
Przykładowe zagadnienia/ przykładowe pytania/ realizowane zadania		
Praktyki zawodowe w ramach przedmiotu	Nie dotyczy	

Dokument wygenerowany elektronicznie. Nie wymaga pieczęci ani podpisu.